

ช่วงผลัดแผ่นดิน เจ้าฟ้ามงกุฎฯ ถูก “ข่มขู่” ถึงกับ “พระบังคนไหลออกมาเปียกสบงเป็นครึ่งผืน”

การผลัดแผ่นดินหลังจากพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยสวรรคตนั้น เป็นที่ทราบกันว่า พระราชโอรสพระองค์ใหญ่คือกรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ได้ครองราชย์สืบต่อมา อย่างไรก็ตาม ผู้มีสิทธิแห่งราชบัลลังก์อีกพระองค์หนึ่งคือเจ้าฟ้ามงกุฎฯ โดยในช่วงการผลัดแผ่นดินนั้นเกิดเหตุการณ์ “ข่มขู่” พระองค์ในเรื่องราชสมบัตินี้ ซึ่งที่มีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานจากหลายแห่ง

ในบทความเรื่อง “ฆาตกรรมวังหลวง : คดีลอบปลงพระชนม์รัชกาลที่ 2 จริงหรือลือ?” ของปราโมทย์ เครือทอง ฉบับพฤศจิกายน 2555 ได้กล่าวถึง “แผนกำจัดเจ้าฟ้ามงกุฎฯ” ซึ่งได้ชี้ให้เห็นว่า ช่วงเวลานั้น เจ้าฟ้ามงกุฎฯ ขณะบวชเป็นภิกษุอยู่นั้นถูก “ข่มขู่” จนถึงขั้น “พระบังคนไหลออกมาเปียกสบงเป็นครึ่งผืน” เลยทีเดียว ดังข้อความที่คัดมาบางส่วน ดังนี้

จอห์น ครอว์ฟอร์ด ทูตของรัฐบาลอังกฤษที่เดินทางเข้ามาเจรจาการค้ากับสยามในสมัยรัชกาลที่ 2 ได้เข้าใจและยืนยันสิทธิอันชอบธรรมของเจ้าฟ้ามงกุฎฯ ไว้ในจดหมายฉบับหนึ่งลงวันที่ 19 พฤศจิกายน ค.ศ. 1824 หลังจากทราบข่าวว่าพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยเสด็จสวรรคตไปแล้วราว 4 เดือน

“เมื่อได้สอบถามเรื่องทางกรุงสยามได้ความว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแห่งประเทศนั้นได้เสด็จสวรรคตเสียแล้ว และเมื่อเป็นเช่นนี้ก็มิมีสิทธิที่จะได้รับการยกหน้ที่ติดค้างให้ ก็ได้รับการยืนยันว่า กรมหมื่นเจษฎาบดินทร์พระราชโอรสตามกฎหมาย ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มของพระองค์ให้เสด็จขึ้นครองราชสมบัติ ซึ่งเป็นการขัดกันกับสิทธิของเจ้าฟ้า ซึ่งเป็นโอรสของพระเจ้ากรุงสยามที่ประสูติกับพระมเหสี และเป็นผู้ที่พระเจ้ากรุงสยามได้ทรงฝึกปรนหวังจะให้เป็นผู้สืบราชสมบัติ”¹

เมื่อเป็นเช่นนี้แผนการ “สร้างทางลัด” จึงบังเกิดขึ้น

อย่างไรก็ดี มีความเข้าใจผิดกันพอสมควรว่า “หลัง” จากเกิดเหตุการณ์สวรรคตขึ้นจึงมีการบีบบังคับให้เจ้าฟ้ามงกุฎฯ ออกผนวช แม้แต่ ส.ธรรมยศ ก็เข้าใจผิดเช่นกัน “เจ้าจอมมารดาเรียมคือผู้วางแผนการเปลี่ยนพระมหากษัตริย์ครั้งกระนั้น ตลอดจนจัดการให้เจ้าฟ้ามงกุฎฯ ทรงอุปสมบทโดยทันทีทันใด” อันที่จริงเวลาที่พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยเสด็จสวรรคตนั้น เจ้าฟ้ามงกุฎฯ ทรงผนวชอยู่ก่อนแล้วประมาณ 2 สัปดาห์ ปัญหาจึงไม่ได้อยู่ตรงนี้ แต่อยู่ที่ทรงตัดสินใจ “ไม่สึก” ต่างหาก

ซึ่งการ “ไม่สึก” และ “ยอมถอย” นั้น คือการรักษาตัวรอดจากสถานการณ์อันสุ่มเสี่ยงต่อพระชนมชีพแน่นอน เพราะเป็นที่ทราบดีว่ากำลัง อำนาจ และบารมีของกรมหมื่นเจษฎาบดินทร์เวลานั้นมีอยู่ล้นพ้นแผ่นดิน

ส่วนการตัดสินใจที่พระทัยที่จะถอยนั้น อ้างกัน 2 กระแส คือ มีทั้งทรงตัดสินใจที่จะถอยเอง หรือได้รับคำแนะนำจาก “ผู้ใหญ่” ให้ถอย กับกระแสที่ว่าทรงถูก “ข่มขู่” ให้ถอย ซึ่งน่าจะเป็นจริงทั้งคู่ เพราะมีหลักฐานยืนยันเหตุผลทั้งสองนี้อย่างค่อนข้างชัดเจน

คือเมื่อเกิด “กรณีสวรรคต” ขึ้น ก็มีกระแสขึ้นในทันทีว่า พระบรมวงศานุวงศ์ส่วนหนึ่งกับขุนนางอำมาตย์ชั้นผู้ใหญ่คิดจะถวายราชสมบัติให้กับกรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ ทางด้านทูลกระหม่อมพระ “วชิรญาณภิกขุ” จึงนำความเข้ากราบทูลปรึกษา “ผู้ใหญ่” ได้รับความมาดังนี้

“ตรัสปรึกษาเจ้าฟ้ากรมขุนอิศราบุรีจรงค์ซึ่งเป็นพระเจ้าน้าพระองค์น้อย ทูลแนะนำว่าควรจะคิดเอาราชสมบัติตามที่มีสิทธิ์ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวไม่ทรงเห็นชอบด้วย ไปทูลปรึกษากกรมหมื่นนุชิตชิโนรสพระปิตุลา ซึ่งทรงผนวชอยู่ กับทั้งกรมหมื่นเดโชดิศรพระเชษฐา ซึ่งทรงนับถือมาก ทั้งสองพระองค์นั้น ตรัสว่าไม่ใช่เวลาควรจะปรารภณา อย่าหวังราชสมบัติดีกว่า”²

แต่ ส.ธรรมยศ สงสัยว่าการ “ไม่สึก” นั้น น่าจะเป็นเพราะทรงถูก “ข่มขู่” จนต้องบวชหนีราชภัยตามธรรมเนียมโบราณ

“ข้อน่าสงสัยประการแรกคือการทรงอุปสมบทต่อของเจ้าฟ้ามงกุฎฯ ที่ได้กระทำกันอย่างรีบด่วนคล้ายกับการขู่เข็ญอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือมีคำเตือนให้เอาพระชนม์มรดกด้วยความหวังดี”³

นอกจากนี้ยังมีบันทึกเหตุการณ์เรื่องการ “ข่มขู่” อีกขึ้นหนึ่ง กล่าวว่าเมื่อเกิดเหตุการณ์ “กรณีสวรรคต” ขึ้น เจ้าฟ้ามงกุฎฯ ทรงถูกลวงว่ามีพระบรมราชโองการให้เข้าเฝ้า แต่พอเสด็จมาถึงพระราชวังหลวงก็ถูกกักตัวไว้ในพระอุโบสถก่อน

จิงบหะจรสู่วัง	วังหลวง
อมาตย์เท็จเชิญเสด็จลวง	ลอบอ้าง
โองการท่านเรียกดวง	ปิยะตนะ ชีเอ
ด่วนเฝ้าเจ้าข้าง	ชนกม็อดูรามัย ๆ
เขาเชิญไปวัดแก้ว	มรกฎ ออกอา

พิกณพระอุโบสถ	ก่อนเฝ้า
หีบทหารส่งทหารปลด	เป็นรัก ขารา
อุกละหุกกลับรูกเร้า	รวบรังขังคุม พระเอย ฯ ⁴

ครั้งเมื่อทรงได้รับอนุญาตให้เข้าถวายบังคมพระบรมศพได้ ก็ทรงถูก “ข่มขู่” อีกรจนขวัญเสียเลย
ทีเดียว

“พระจอมเกล้าฯ เสด็จเข้าไปพ้อเห็นสวรรคตแล้วก็ทรงพระกรรแสงโห้ขึ้น หม่อมไกรสรก็เข้าไป
กอดไว้แล้วคลำดู ดูที่จิวรกลั้วจะซ่อนพระแสงเข้าไป พระจอมเกล้าฯ ก็ตักพระทัยรับสั่งว่าขอชีวิตไว้อย่าฆ่าเสีย
เลย พระนั่งเกล้าฯ รับสั่งว่าท่านอย่ากลัว ไม่มีใครทำอะไรหรือกอย่าตักพระทัย พี่น้องกันทั้งนั้น
ทำอย่างไรได้เวลานั้นโดยท่านตักพระทัย พระบังคลไหลออกมาเปียกสบงเป็นครึ่งฝืน”⁵

ปฏิบัติการข่มขู่นี้นำไปสู่การผนวชต่อยาวนานถึง 27 ปี หรือตลอดรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่ง
เกล้าเจ้าอยู่หัว

---

1 ไพโรจน์ เกษแม่นกิจ (แปล). เอกสารของครอว์ฟอร์ด. (กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, 2515), น.
196.

2 สมเด็จพระยาตมราชราชนุภาพ. ความทรงจำ. น. 63.

3 ส. ธรรมยศ. REX SIAMEN SIUM หรือพระเจ้ากรุงสยาม. น. 101

4 กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์. มหามงกุฎราชคุณานุสรณ์. (พระนคร : ในงานพระราชทาน
เพลิงศพ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวัลลภาเทวี, 2495), น. 48.

5 พระยาสาปกิจโกศล (โหมต อมาตยกุล). “บันทึกความทรงจำ,” ใน 331 ปี สกลอมตย์ และ
73 ปี แห่งการพระราชทานนามสกลอมตยกุล. (กรุงเทพฯ : เรือนแก้วการพิมพ์, 2529), น. 13.

“ช่วงผลัดแผ่นดิน เจ้าฟ้ามงกุฎฯ ถูก “ข่มขู่” ถึงกับ “พระบังคนไหลออกมาเปียกสบงเป็นครึ่งผืน” [ออนไลน์]

เผยแพร่วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2562 เข้าถึงข้อมูลวันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2564 จาก

https://www.silpa-mag.com/history/article_28534